

Aktualności

■ **Nowe źródło zasilania zakładowych funduszy: ZFRON i ZFA** C2-3

Poradnia bhp

■ **Jak liczyć okres między pomiarami czynników szkodliwych dla zdrowia?** C4

■ **Ile osób może pracować w pomieszczeniu bez dostępu do światła dziennego?** C4

Ubezpieczenia i Świadczenia

■ **Ukraińcy łatwiej udowodnią prawo do świadczeń z ZUS** D1

■ **Staż ubezpieczeniowy uzyskany na Białorusi pomoże w uzyskaniu polskich rent i emerytur** D2

POLECA
MP MONITOR
prawa pracy i ubezpieczeń

KADRY i PŁACE

DODATEK DLA PRENUMERATORÓW

GAZETAPRAWNA.PL
DZIENNIK.PL
FORSAL.PL

Czwartek
28 KWIEŃNIA 2022 NR 82 (5744)

Wniosek o status uchodźcy może przeszkodzić w podjęciu pracy

AKTUALNOŚCI Zdaniem części ekspertów już samo jego złożenie nie pozwala Ukraińcowi na skorzystanie z ułatwień ze specustawy. **I choć resort pracy odmiennie interpretuje nieprecyzyjne przepisy, nie rozwiązuje to problemu**

Patrycja Otto

patrycja.otto@infor.pl

Specustawa ukraińska (czyli ustawa z 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa; Dz.U. 2022 r. poz. 583; ost.zm. Dz.U. z 2022 r. poz. 830) wprowadziła ułatwienia w zatrudnianiu uchodźców z Ukrainy. Zgodnie z nią nie potrzeba do tego dodatkowych zezwoleń ani oświadczeń. Pracodawca musi jedynie zgłosić fakt podjęcia pracy przez Ukrainkę do powiatowego urzędu pracy. Pojawia się jednak pytanie: co w sytuacji, gdy Ukrainiec uzyskał status uchodźcy w trybie ustawy z 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 1108; ost.zm. Dz.U. z 2022 r. poz. 830; dalej: u.u.c.o.) albo złożył wniosek o jego nadanie? Czy wówczas też może zostać zatrudniony na podstawie specustawy ukraińskiej? Sęk w tym, że co do zasady status uchodźcy wprowadza ograniczenia w zatrudnianiu, a obcokrajowiec nie może podjąć pracy przez pierwsze sześć miesięcy trwania procedury, bo jeśli to zrobi, jemu i pracodawcy grożą konsekwencje karne.

Zdania prawników na ten temat są podzielone. Jak tłumaczą, wynika to z nieprecyzyjności zapisów.

Dopiero po sześciu miesiącach

Zgodnie z art. 22 specustawy obywatel Ukrainy ma prawo wykonywania pracy na terytorium RP w okresie pobytu zgodnego z obowiązującymi przepisami, w przypadku gdy jego pobyt na terytorium Polski uznaje się za legalny na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy lub gdy jest obywatelem Ukrainy przebywającym legalnie na terytorium RP na zasadach ogólnych.

Agata Majewska, radca prawny z kancelarii Ślązak, Zapiór i Partnerzy Kancelaria Adwokatów i Radców Prawnych sp.p. w Katowicach, zauważa, że osoba przebywająca legalnie w Polsce to też taka, która ma lub wystąpiła o status uchodźcy. Jednak u.u.c.o., na podstawie której jest on nadawany, wskazuje, że osobie ubiegającej się o udzielenie ochrony międzynarodowej na jej wniosek wydane może zostać zaświadczenie uprawniające ją do wykonywania pracy na terytorium RP na zasadach i w trybie określonych w ustawie z 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2022 r. poz. 690; ost.zm. Dz.U. z 2022 r. poz. 830), o ile postępowanie w przedmiocie udzielenia pomocy przedłuża się na okres powyżej sześciu miesięcy z przyczyn przez nią niezawinionych. – Problem w tym, że

przepis ten odwołuje się tylko do przepisów ustawy o promocji zatrudnienia. Nie określa więc w szczególności relacji z przepisami specustawy ukraińskiej. Artykuł 22 specustawy regulujący procedurę powiadomienia również nie odsyła do odpowiedniego stosowania przepisów o promocji zatrudnienia regulujących znaną już wcześniej instytucję oświadczenia o powierzeniu wykonywania pracy cudzoziemcowi – zaznacza Agata Majewska. Dlatego stosowanie specustawy w stosunku do osób, które mają status uchodźcy albo złożyły wniosek o jego nadanie, nie jest oczywiste. – Zwłaszcza że oba akty są tej samej rangi. Sprawa byłaby jasna, gdyby w u.u.c.o. nie została wskazana ustawa o promocji zatrudnienia lub obok niej zostały wymienione też inne akty prawne – zaznacza ekspertka. Dodaje, że na pierwszy rzut oka wydaje się więc, że przepisy u.u.c.o. stanowią lex specialis w stosunku do art. 22 specustawy i w ten sposób ograniczają możliwość zatrudnienia w okresie pierwszych sześciu miesięcy procedury uchodźczej.

– Specustawa określa, że z chwilą wycofania przez obywatela Ukrainy wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej lub deklaracji złożenia takiego wniosku znajdują do niego zastosowanie przepisy określające zasady uznawania pobytu na terenie RP za legalny do 24 sierpnia 2023 r. Jednocześnie jednak wskazuje, że procedurę powiadomieniową dotyczącą zatrudnienia stosować można również do obywateli Ukrainy przebywających w Polsce legalnie nie tylko na podstawie jej przepisów, co rodzi wątpliwości w zakresie ograniczeń wynikających z ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony, bowiem osoba pozostająca w trakcie procedury uchodźczej przebywa legalnie w naszym kraju – tłumaczy Agata Majewska.

O tym, że obywatel Ukrainy, który ma status uchodźcy albo złożył wniosek o jego nadanie, nie może zostać zatrudniony na podstawie przepisów specustawy, jest też przekonany Łukasz Laguna, aplikant adwokacki w kancelarii prawnej Baran Książek Bigaj. Jak zaznacza, procedura związana z nadaniem statusu uchodźcy jest niezależna od szczególnych rozwiązań przewidzianych w specustawie. – Specustawa nie wyłącza więc nie zmienia ani przebiegu postępowania toczącego się po złożeniu wniosku o nadanie statusu uchodźcy, ani związanych z nim ograniczeń w zakresie podejmowania pracy – podkreśla.

Na sprzeczność przepisów, a przez to brak jasności w temacie zatrudnienia, zwraca też uwagę adwokat Karolina Schiffter, partner w kancelarii PCS Paruch Chruściel Schiffter Stępień | Littler Global. Jak wyja-

śnia, przepisy ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy pozwalają na wykonywanie pracy przez cudzoziemców, którym nadano status uchodźcy bądź udzielono ochrony uzupełniającej. W tym przypadku świadczenie pracy odbywa się na zasadach obowiązujących obywateli polskich. Co do zasady praca cudzoziemca nie jest dozwolona tuż po złożeniu wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej. Zgodnie z przepisami u.u.c.o. podjęcie pracy przez obcokrajowca staje się dopuszczalne dopiero w przypadku, gdy sprawa nie została załatwiona w terminie sześciu miesięcy i opóźnienie nie nastąpiło z winy wnioskodawcy. Wtedy należy wystąpić do szefa Urzędu ds. Cudzoziemców o wydanie stosownego zaświadczenia, które wraz z tymczasowym zaświadczeniem tożsamości będzie uprawniać cudzoziemca do wykonywania pracy w Polsce.

Zasady specjalne

Na drugim biegunie są eksperci, którzy uważają, że mimo wielu niejasności specustawa ma pierwszeństwo stosowania przed u.u.c.o. Na takim stanowisku stoi Mateusz Karciarz, prawnik w Kancelarii Radców Prawnych Zygmunta Jerzmanowski i Wspólnicy sp.k. Wskazuje, że odczytując literalnie art. 22 ust. 1 specustawy ukraińskiej, można dojść do wniosku, że odnosi się on do wszystkich legalnie przebywających w Polsce obywateli Ukrainy, a nie tylko tych, którzy przybyli od 24 lutego 2022 r. w związku z konfliktem zbrojnym. Jak zaznacza, specustawa jest aktem prawnym zawierającym regulacje specjalne, szczególne, a tym samym ma pierwszeństwo w odniesieniu do zasad wynikających z innych przepisów. – Choć można by wskazać, że specustawa ma swój przedmiot regulacji określony w jej art. 1, który prowadziłyby do wniosku, że jej art. 22 odnosi się wyłącznie do tych obywateli Ukrainy, którzy przybyli do Polski nie wcześniej niż 24 lutego 2022 r. Jednakże taka interpretacja moim zdaniem przeczy racjonalności prawodawcy w zakresie wyodrębnienia w ust. 1 art. 22 dwóch punktów. Pierwszy z nich mówi o tym, że obywatel Ukrainy ma prawo wykonywania pracy na terytorium RP w okresie pobytu zgodnego z obowiązującymi przepisami, jeśli jego pobyt na terytorium Polski uznaje się za legalny na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy, a drugi – jeśli jest obywatelem Ukrainy przebywającym legalnie na terytorium RP na zasadach ogólnych – zauważa Mateusz Karciarz, według którego w takiej sytuacji drugi z tych punktów byłby zbędny. Poza tym, jak uważa, o objęciu regulacją art. 22 specustawy ukraińskiej wszystkich obywateli Ukrainy legalnie przebywających na te-

renie Polski mogłaby świadczyć chociażby chęć równego traktowania tych osób – bez względu na to, kiedy i na jakich zasadach przybyli do Polski.

To stanowisko jest zbliżone z tym, które na naszą prośbę przedstawiło 21 kwietnia 2022 r. Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej. Zgodnie z nim obywatel Ukrainy, któremu nadano status uchodźcy w Polsce, ma swobodny dostęp do polskiego rynku pracy (zgodnie z przepisami ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy jest uprawniony do wykonywania pracy). Obywatel Ukrainy, który złożył wniosek o nadanie statusu uchodźcy może być zatrudniany zgodnie z art. 22 ust. 1 pkt 2 specustawy, mimo że przepisy ustawy o promocji zatrudnienia dają taką możliwość dopiero po sześciu miesiącach oczekiwania na decyzję i uzyskaniu stosownego zaświadczenia z Urzędu ds. Cudzoziemców. Decydującym w tym przypadku jest fakt, że cudzoziemiec oczekujący na decyzję w sprawie statusu uchodźcy przebywa w Polsce legalnie, a przepis art. 22 ust. 1 pkt 2 specustawy daje dostęp do rynku pracy legalnie przebywającym obywatelom Ukrainy.

Potrzeba jasności

Zdaniem ekspertów konieczne jest jednak doprecyzowanie przepisów. Karolina Schiffter uważa, że obecnie może dochodzić do kwestionowania legalności zatrudnienia przez np. Państwową Inspekcję Pracy i do związanych z tym niepożądaných konsekwencji zarówno dla pracodawcy, jak i dla cudzoziemca. – Można twierdzić, że oba przepisy, tj. przepisy specustawy umożliwiające zatrudnianie cudzoziemców na podstawie powiadomienia i przepisy u.u.c.o. umożliwiające pracę na podstawie zaświadczenia po sześciu miesiącach od złożenia wniosku o nadanie statusu uchodźcy, są odrębnymi podstawami prawnymi do zatrudnienia obywatela Ukrainy. Kwestia ta jednak nie jest oczywista. Idealnym rozwiązaniem byłoby uregulowanie tej kwestii w nowelizacji specustawy – uważa ekspertka. Agata Majewska zauważa z kolei, że doprecyzowanie specustawy ukraińskiej pod kątem jej relacji i ewentualnego wyprzedzenia ograniczeń wynikających z przepisów o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP wydaje się możliwe, w szczególności z uwagi na to, że ustawa o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP opiera się na przepisach wspólnotowych.

Natomiast według Mateusza Karciarza w sprawie jak najszybciej powinny się wypowiedzieć zwłaszcza organy uprawnione do kontroli legalności zatrudnienia. ©